

73 Hlemýžď zahradní: **A** celková anatomie, **B** zvětšená část raduly, **C** aragonitový šíp, **D** horní čelist

73 Anatomie hlemýždě zahradního — *Helix pomatia* L.

Opatření materiálu: Hlemýždě nalezneme u nás na okrajích listnatých lesů, zarostlých strání, v lukách, zahrádkách i vinicích, především v nižších a středních polohách. Sbíráme je od července, kdy již nakladli vajíčka, po dešti nebo za rosy, kdy vycházejí za potravou. Usmrcujeme je v převařené a vychladlé vodě, do níž je možno přidat i slabý roztok chloralhydrátu (1 %). Vodu nalejeme do širokohrdlé láhve až po okraj, hlemýždě vhodíme dovnitř a nádobu pak sklem uzavřeme tak, aby pod ním nebyla velká vzduchová bublina. Dušení trvá asi 24 až 48 hodin. Hlemýždi jsou pak nataženi. Před pitvou je ještě omyjeme ve vodě. Ulitu odstraníme odlupováním silnou pinzetou až po vrchol, kde je přirostlá. Otevření tělní dutiny je poměrně složité a musíme se řídit návodem v některém praktickém cvičení (např. Kunst a kol.: Zoologické praktikum, Praha 1954, str. 105—106).

A Celková anatomie

- 1 hltan
- 2 jícen
- 3 nadjícnová nervová zauzlina
- 4 bičík (*flagellum*)
- 5 svaly zatahující hlavu, hltan a tykadla
- 6 zatahovač penisu
- 7 vole
- 8 slinné žlázy
- 9 okraj pláště
- 10 spodní blána plicní části plášťové dutiny
- 11 játra (hepatopankreas)
- 12 žaludek
- 13 obojetná žláza
- 14 vývod obojetné žlázy
- 15 střevo
- 16 bílkovinná žláza
- 17 oplozovací komůrka
- 18 vejcovod
- 19 chámovod
- 20 semenná schránka
- 21 vývod semenné schránky
- 22 horní stěna plicní části plášťové dutiny
- 23 osrdečník
- 24 srdeční komora
- 25 srdeční předsíň
- 26 plicní žíla
- 27 ledvina
- 28 prvotní močovod
- 29 druhotný močovod
- 30 střevo
- 31 šípový vak
- 32 přídatné prstovité žlázy
- 33 chámovod
- 34 penis
- 35 společný vývod pohlavních orgánů

B Zvětšená část raduly

Radulu získáme tak, že rozřízneme mohutný soudkovitý hltan za ústy, na horní straně opatrně uvolníme rohovitou čelist a na spodní straně stáhneme z chrupavčité podložky škrabací pásku (radulu). Obě části vyvaříme v 10% louhu draselném a převedeme do přechodného nebo trvalého mikroskopického preparátu.

C Aragonitový šíp

Získáme jej opatrným rozříznutím svalnatého šípového vaku (A, 31).

D Horní čelist

Viz popis postupu při B.